

กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จารึก ศิริพงษ์^{1*}, สุชาติ ไหมอ่อน², อำพร มณีเนียม¹

¹อาจารย์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

²อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

¹อาจารย์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

*ผู้ประสานงาน: kun_kuna_2554@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า

ด้านกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่าทั้งผู้นำชาวไทยพุทธและมุสลิมต่างก็มีแนวคิดในการสื่อสารระหว่างกันที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจกันและกัน การสื่อสารถึงกันและกันอย่างสร้างสรรค์ การได้นำเอาทัศนคติหรือความรู้สึกที่ถูกต้องที่มีต่อกันไปต่อยอดเป็นการปฏิบัติจริงในการอยู่ร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ กลุ่มผู้นำทั้งไทยพุทธและมุสลิมมีทัศนะที่ตรงกันว่าในท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ผู้นำของทั้ง 2 กลุ่มควรแสดงบทบาทอย่างสร้างสรรค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้กระบวนการสื่อสารที่ถูกต้องเป็นเครื่องมือในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่

ด้านปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า การที่กลุ่มผู้นำทั้งไทยพุทธและมุสลิมมีวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมทางความคิดที่ต่างกันเป็นพื้นฐานอาจเป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารการมีความรู้สึกถึงความไม่เป็นพวกเขาพวกเขาภายในจิตใจ มีทัศนคติบางประการที่แฝงด้วยอคติ มีความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจเชื่อต่อกันเหล่านี้ถือเป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารเพื่อสร้างสันติให้เกิดขึ้นในพื้นที่

ในขณะที่ด้านการให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้คณะผู้วิจัยได้นำเสนอถึงข้อเสนอแนะในการใช้เป็นกระบวนการสื่อสารเพื่อสันติของผู้นำของทั้งสองกลุ่มออกเป็นประเด็น 5 ประเด็นย่อย คือ 1. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม 2. การมีส่วนร่วมทางสังคม 3. การให้ความรู้ 4. การเรียนรู้สังคมพหุวัฒนธรรม 5. การสื่อสารเชิงสันติ และ 6. การสร้างสัมพันธ์ของผู้นำ

คำสำคัญ: การสื่อสาร, การสร้างเสริมสันติ, จังหวัดชายแดนภาคใต้

Communication Process for Reinforcement Peace of Social Leader in Thailand's Three Southern Border Provinces

Charuek Sirinupong^{1*}, Suchat Maion², Umporn Maneeniam¹

¹Lecturer, Mahachulalongornrajavidhalaya University Pattani Buddhist College.

²Lecturer, Mahachulalongornrajavidhalaya University Pattani Buddhist College.

¹Lecturer, Mahachulalongornrajavidhalaya University Pattani Buddhist College.

*Coordinator: kun_kuna_2554@hotmail.com

Abstract

This research had the objective to study the communication process to create peace of the social leaders in the 3 southern provinces in order to study the problems and obstacles in the communication process to create peace of the social leaders in the 3 southern provinces and to suggest a guideline in creating peace of the social leaders in the 3 southern provinces. This was qualitative research. The data were collected by observation and in-depth interview by using descriptive data analysis.

From the study, it was found that

Regarding the communication process to create peace of the social leaders in the 3 southern provinces, it was found that the Buddhist and Islamic Thai leaders both had concept in communication based on understanding each other and communication to one another in a creative manner. This was done by using the right attitude or feeling to each other as a way for the practice to live together These were the important factors that would lead to living together peacefully. The Buddhist and Islamic Thai leaders both had the same attitude that amidst the unrest in the 3 southern provinces, the Buddhist and Islamic Thai leaders should show a creative role especially to implement the right way of communication as a tool in creating peace in the area.

Regarding the problem and the obstacle in the communication process to create peace of the social leaders in the 3 southern provinces, it was found that the social leaders including Thai Buddhist and Islamic had different culture, lifestyle and thinking culture and this might cause communication obstacle, to have the feeling of separation inside their minds, to have some attitude clouded with bias, to have trust issues with each other. These could be considered problems and communication obstacle to create peaceful society in the area.

Whereas, the suggestion for a guideline to create peace of the social leaders in the 3 southern provinces, the researcher group proposed the suggestion for the implementation as the communication process for peace of the social leaders in both groups into 5 points as follows. 1. Communication between cultures 2. Social participation 3. Imparting of knowledge 4. Learning of bi-culture society 5. Peaceful communication 6. Creation of leader relationship.

Keywords: communication, process to create peace, the 3 southern provinces

บทนำ

การสร้างเสริมสันติใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงเป็นสิ่งที่ฝ่ายความมั่นคงพยายามที่จะขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาก็ยังปรากฏปัญหาความรุนแรงให้เห็นอยู่เป็นระยะ ๆ โดยในหลายแนวทางของความพยายามเพื่อ การแก้ไขปัญหาความรุนแรงหรือความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อนำไปสู่การสร้างเสริมสันติที่ยั่งยืน ผู้วิจัย มองว่าวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาและสามารถนำมาเป็นแนวทางในแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็คือ กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้าง เสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารที่มีความสำคัญยิ่งในการ สร้างเสริมสันติแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่เป็นหัวใจหลักก็คือ ผู้นำทางสังคม ที่จะต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักในการสร้างเสริมสันติเพราะ จะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่สื่อสารไปยังผู้รับสารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นั่นคือ การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันมิเช่นนั้นสิ่งที่ เรียกว่า “สันติ”(Peace) ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็จะไม่เกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้น ผู้นำหมายถึง บุคคลที่มีภาวะผู้นำที่มี ความสามารถสูง ชี้นำ สั่งการ มีอิทธิพลให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำ จึงเป็นผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำ เป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนทำให้ภารกิจของกลุ่ม ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งนี้ หากได้ผู้นำทางสังคมที่เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความสามารถและเป็นที่ยอมรับ ของทุกฝ่าย ผู้วิจัยเชื่อว่า สันติและความสงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน และด้วยอาศัย กระบวนการสื่อสารที่ผู้นำสามารถโน้มน้าวจิตใจให้ทุกฝ่ายมีความเห็นสอดคล้องกัน แล้วก็หันหน้ามาพูดคุยเจรจากัน พร้อมทั้ง รับฟังเหตุผลของกันและกัน

จากเหตุผลที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางในการร่วมแสวงหาทางออกจากปัญหาความรุนแรงโหดร้ายที่เกิดขึ้น และสร้างความเดือดร้อนให้กับทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนผู้บริสุทธิ์ที่อาศัยอยู่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อ เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างเสริมสันติที่ยั่งยืนถาวรอย่างแท้จริงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการดำเนินการวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเพื่อค้นหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร กระบวนการสร้าง สันติสุข สิทธิและเสรีภาพและการมีส่วนร่วม

1.2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในภาคสนามด้วยวิธีการ คือ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยที่ผู้วิจัยได้มีการ สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำทางสังคมของทั้ง 2 ศาสนาคือ พุทธกับอิสลาม และการสังเกต ถึงบรรยากาศสภาพความเป็นไป ของกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีความเป็นไปอย่างไร

2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มนำฝ่ายศาสนาพุทธ คือ เจ้าคณะจังหวัดหรือรองเจ้าคณะ จังหวัด 3 จังหวัด ผู้นำฝ่ายศาสนาอิสลาม คือ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 3 จังหวัดจังหวัดละ 1 คน ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เป็นเจ้าคณะพระสังฆาธิการจังหวัด ละ 2 รูป โต๊ะอิหม่ามจังหวัดละ 1 คน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นตัวแทน

ชาวไทยพุทธ 1 คน และเป็นตัวแทนชายไทยมุสลิม 1 คน ต่อ 1 จังหวัด โดยในการเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตัวบุคคลที่เป็นตัวแทนของผู้นำทางศาสนาและผู้นำทางสังคมเป็นหลัก

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีทั้งแบบสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Informal Interview) และอย่างไม่เป็นทางการ (Non-formal Interview) โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ไว้ดังนี้

1) มติการอยู่ร่วมกันทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและศาสนาของชาวมุสลิมทั้ง 2 ศาสนาในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2) รูปแบบหรือกระบวนการสื่อสารของผู้นำทางสังคมเพื่อสร้างเสริมสันติใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3) ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของประชาชนทั้ง 2 ศาสนิกทั้งระดับผู้นำและระดับชาวบ้านใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

4) ข้อเสนอแนะสำหรับการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2 การสังเกต

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตบรรยากาศการสร้างความสัมพันธ์ในด้านการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำทางศาสนาและผู้นำทางสังคมในโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะในกรณีที่มีการประชุมเสวนาหรือพบปะพูดคุยระหว่างผู้นำของศาสนิกทั้ง 2 ในสถานที่ต่าง ๆ

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับข้อมูลจากภาคเอกสารและภาคสนามแล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาสู่กระบวนการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อ คือเพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปผลการวิจัย

1. ด้านการศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในด้านการศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แก่ ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส คณะผู้วิจัยได้พบประเด็นอันเป็นกระบวนการสื่อสารที่สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การมีทัศนคติที่ตรงกันของกลุ่มผู้นำ

เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อกลุ่มชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่ได้ส่งผลกระทบต่อทุกกลุ่ม แม้ว่าจะเกิดจากการกระทำของคนไม่กี่คนแต่ผลที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ที่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งจากผลกระทบดังกล่าวนี้เป็นเหตุให้กลุ่มผู้นำทางสังคมโดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยพุทธและมุสลิมมีทัศนคติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าควรมีการพูดคุยทำความเข้าใจกันเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งนี้เพื่อการประคับประคองความรู้สึกของกันและกันและเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันตามแนวทางสันติวิธี จึงอาจกล่าวได้ว่า การมีทัศนคติที่ตรงกันของกลุ่มผู้นำทางสังคมถือเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเป็นปัจจัยนำไปสู่สังคมสันติสุขที่สำคัญ เพราะกลุ่มผู้นำคือกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคมที่สามารถแสดงบทบาทในการสร้างสังคมแห่งสันติได้

2) การมีบุคคลซึ่งเป็นตัวกลางในการทำหน้าที่ประสาน

ทัศนคติไม่เห็นด้วยกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นและแนวทางเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ที่ตรงกันของกลุ่มผู้นำทางสังคมข้างต้นกล่าวได้ว่าเป็นปฐมบทที่สำคัญในการเหตุให้สันติสุขเกิดขึ้นในพื้นที่ เพราะทัศนคติไม่เห็นด้วยกับความรุนแรงและเห็นด้วยที่จะมีการเสวนาเชิงสันติเป็นเสมือนประตูแห่งสันติสุข แต่ปฐมบทดังกล่าวจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากขาดบุคคลหรือหน่วยงานที่เป็นตัวกลางในการประสานให้กลุ่มผู้นำได้พบปะพูดคุยสื่อสารกัน ดังนั้น กิจกรรมการพูดคุยเพื่อสร้างเสริมสันติในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นได้ก็ด้วยอาศัยบุคคลผู้เป็นตัวกลางคอยประสานหรือดำเนินการให้เกิดมีการพบปะหรือเสวนากันในกลุ่มผู้นำทางสังคม นั่นคือ การเสวนาเพื่อหาทางออกของปัญหา นอกจากจะเกิดขึ้นได้เพราะกลุ่มผู้นำทางสังคมมีเจตนาพร้อมที่ตรงกันแล้ว กลุ่มหน่วยงานโดยเฉพาะภาครัฐที่กำกับดูแลด้านความมั่นคงถือว่ามิบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้กิจกรรมการสื่อสารเพื่อสันติได้เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า สื่อกลางผู้ทำหน้าที่ประสานกลุ่มผู้นำทั้งสองกลุ่มที่สำคัญคือภาครัฐฝ่ายปกครองรวมถึงองค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่ขับเคลื่อนกิจกรรมด้วยมุ่งหวังให้สันติสุขเกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3) การมีการดำเนินกิจกรรมการเสวนา

กิจกรรมที่สำคัญในการสร้างเสริมสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้คือขั้นตอนของการสื่อสารหรือการเสวนา พบปะพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจอันเป็นบ่อเกิดแห่งความสมานฉันท์ระหว่างกัน การพบปะเจรจากันนี้จะเป็นการปรึกษาหารือกันระหว่างกลุ่มหรือบุคคลที่เป็นคู่พิพาท เพื่อแสดงออกในข้อเสนอที่ต้องการให้ได้รับการตกลงบนพื้นฐานร่วมกัน โดยเฉพาะการพบปะพูดคุยกันในระหว่างผู้นำทางสังคมของทั้งสองชุมชน กิจกรรมการเสวนาเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการสร้างสังคมสันติสุข เพราะเป็นการสื่อสารแบบสองทางโดยที่คู่หรือกลุ่มสนทนาได้ทำการสื่อสารกันในเวลาและสถานที่เดียวกัน นั่นคือ กลุ่มผู้นำทางสังคมมีการพบปะพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในสถานที่และเวลาเดียวกันซึ่งจะสามารถทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจตรงกันมากกว่าการสื่อสารแบบอื่น ๆ

4) การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ในกระบวนการแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งจำเป็นต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง การดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจังถือเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะเผชิญหน้าและต่อสู้กับปัญหานั้น ๆ ด้วยความตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะเอาชนะปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ปัญหาโดยเฉพาะปัญหาทางสังคมจึงมักจะอยู่บนฐานแนวคิดเรื่องความต่อเนื่องของการดำเนินการ ดังนั้น แนวคิดในการขับเคลื่อนสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความต่อเนื่องของกิจกรรม การดำเนินการอย่างต่อเนื่องอาจมีการดำเนินลักษณะกิจกรรมในหลาย ๆ ลักษณะ เช่น มีการติดตามความเคลื่อนไหวของปัญหาอยู่ตลอดเวลาเพื่อเก็บเป็นข้อมูลในการนำมาสู่การหารือในเวทีเสวนาในแต่ละครั้ง หรือการจัดให้มีการเสวนาเพื่อระดมกำลังความคิดของกลุ่มผู้นำต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความรุนแรงเพื่อเสริมสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ในช่วงเวลาที่ผ่านมาถึงปัจจุบันพบว่ามีการดำเนินกิจกรรมการเสวนาเพื่อสร้างเสริมสันติในพื้นที่ของผู้นำทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

5) การติดตามผล

ลักษณะการติดตามผลกิจกรรมการเสวนาหรือพบปะพูดคุยระหว่างผู้นำทางสังคมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกิจกรรมที่เกิดร่วมกับกิจกรรมในข้อที่ 4 ข้างต้น นั่นคือ ในการจัดให้มีกิจกรรมการเสวนาพูดคุยแต่ละครั้ง (ซึ่งเป็นกิจกรรมในขั้นตอนที่ 4 ข้างต้น) จะมีการนำเอาข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ เวลานั้น มาตรวจสอบหรือยกเป็นประเด็นในการเสวนาเพื่อเป็นการติดตามผลสัมฤทธิ์ไปในตัวด้วย ในขณะเดียวกัน ในกิจกรรมการเสวนาระหว่างผู้นำทางสังคมแต่ละวาระก็มีการนำเสนอถึงกระบวนการวิธีแก้ปัญหาของผู้นำทางสังคมทั้งสองกลุ่มแทรกอยู่ด้วยเช่นกัน การเสวนาในแต่ละโอกาสหรือแต่ละวาระจึงมีลักษณะที่ครอบคลุมขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาถึง 2 ขั้นตอนอยู่ด้วย คือ ขั้นตอนการเสวนา พูดคุยเพื่อระดมความคิดในการแก้ปัญหา และขั้นตอนการติดตามผลการดำเนินการแก้ปัญหา

2. ด้านปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาในประเด็นปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้ทราบว่าในสถานการณ์แห่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหนึ่งเกิดจากกระบวนการสื่อสารที่ไม่สำเร็จเท่าที่ควร ด้วยปัจจัยหรือข้อจำกัดบางประการที่ไม่สามารถทำให้กระบวนการสื่อสารเพื่อสันติสำเร็จได้ คือ

การมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน ที่กลายเป็นช่องว่างที่ทำให้ผู้คนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ยังไม่สามารถมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นได้ ลักษณะที่เป็นพหุวัฒนธรรมเป็นมิติทางสังคมที่ถูกกำหนดขึ้น แต่โดยความเป็นจริงในอีกด้านหนึ่งคำว่าพหุวัฒนธรรมคือสัญลักษณ์ของช่องว่างที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่ยังไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างสนิทชิดเชื้อได้ในบางโอกาส แม้จะถูกมองว่าพหุวัฒนธรรมคือความงดงามทางวัฒนธรรม แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าความเป็นพหุวัฒนธรรมในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการเข้ากันได้ทางวัฒนธรรม ดังนั้น สิ่งที่เรียกว่าพหุวัฒนธรรม โดยชื่อที่จริงแล้วคือความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความแตกต่างทางวัฒนธรรมนี้ก็ถือเป็นปัญหาและอุปสรรคอย่างหนึ่งในการทำหน้าที่ปิดกั้นกระบวนการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ของผู้นำที่เกิดขึ้นในพื้นที่

การมีอคติต่อกัน ซึ่งจากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ แม้ว่าการสร้างสถานการณ์ความรุนแรงจะมาจากคนบางคนหรือบางกลุ่มซึ่งเป็นผู้ไม่ประสงค์ดีต่อการอยู่ร่วมกันของชาวไทยพุทธและมุสลิม แต่การเกิดเหตุรุนแรงแต่ละครั้งก็เป็นสาเหตุให้ทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิมเกิดช่องว่างด้านความสัมพันธ์และเป็นสาเหตุ เล็ก ๆ ที่ทำให้ต่างฝ่ายต่างเกิดความลำเอียงทางความรู้สึกนึกคิด อันหมายความว่าเมื่อมีความลำเอียงทางความรู้สึกนึกคิดเป็นฐานแล้วการจะให้ทั้งสองกลุ่มเข้าสู่กระบวนการสื่อสารเพื่อสันตินั้นก็เป็นเรื่องยากอย่างยิ่ง

การมีความรู้สึกถึงความเป็นพวกเราพวกเขา ซึ่งแม้ว่ากลุ่มชาวไทยพุทธและมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีประวัติศาสตร์การอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนานนับหลายศตวรรษและได้ชื่อว่าเป็นประชากรไทยเหมือนกัน แต่ความรู้สึกสำนึกถึงความเป็นชาติพันธุ์ของตัวเองและความรู้สำนึกถึงควมมีอัตลักษณ์เฉพาะตนในกลุ่มชาวไทยมุสลิมยังปรากฏมีอยู่อย่างเหนียวแน่น ความรู้สึกถึงความเป็นมลายูนี้มีการผูกติดอยู่กับการเป็นอิสลามิกชน2ที่ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความแปลกแยกจากกลุ่มคนอีกกลุ่มคือกลุ่มชาวไทยพุทธ ในขณะที่กลุ่มชาวไทยพุทธเองก็มีความรู้สึกนึกคิดถึงความ เป็นพวกตน กลุ่มตนเองเช่นกัน

การมีความหวาดระแวงต่อกัน ซึ่งเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างมากมายต่อวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ นับตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาชาวไทยพุทธและมุสลิมต่างมีความหวาดระแวงต่อกัน แม้ว่าสภาพการณ์ในปัจจุบันอันเป็นช่วงเวลาที่เกิดเหตุความรุนแรงเริ่มลดลง เป็นเหตุให้ชาวไทยพุทธและมุสลิมได้คลายความหวาดระแวงต่อกันลงไปบ้าง แต่ด้วยสภาพความรุนแรงยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบันจึงยังคงทำให้กลุ่มชนทั้งสองไม่สามารถจัดความหวาดระแวงที่มีต่อกันออกไปได้หมดสิ้น ความหวาดระแวงนี้ได้มีอยู่ในความรู้สึกของผู้คนในทุกระดับ

ความหวาดกลัวที่จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ ความหวาดกลัวที่จะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ถือเป็นประเด็นที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยเหตุที่ว่าผู้นำทางสังคมบางส่วนมีความกังวลว่าตนเองอยู่ในฐานะที่วางตนลำบากต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบย่อมมีสองฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือฝ่ายที่สร้างปัญหาให้กับฝ่ายที่พยายามจะแก้ปัญหา ดังนั้น หากตนเองแสดงบทบาทของการเป็นผู้นำถูกใจฝ่ายหนึ่งแต่กลับไม่เป็นที่พอใจของอีกฝ่ายหนึ่ง ตนเองก็อาจจะไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ อันอาจเป็นเหตุนำไปสู่ความไม่ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการเจรจาหรือร่วมกิจกรรมการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนสันติได้

3 ด้านการเสนอแนะแนวทางในการสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาทำให้คณะผู้วิจัยได้ทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมของทั้งสองกลุ่มชน อันนำมาสู่การนำเสนอถึงข้อเสนอแนะในการใช้เป็นกระบวนการสื่อสารเพื่อสันติของผู้นำของทั้งสองกลุ่มเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1) การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

กระบวนการสื่อสารที่พึงประสงค์อันจะก่อให้เกิดสันติในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้คือ ปัตตานี ยะลาและ นราธิวาส กลุ่มผู้นำจะต้องศึกษาเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมของฝ่ายตรงข้ามว่ามีวัฒนธรรมทางความคิด ความเชื่อเป็นอย่างไร จะต้องสื่อสารอย่างไรถึงจะไม่ไปกระทบต่อทัศนคติ ความเชื่อหรือความคิดของเขา และต้องสื่อสารอย่างไรถึงจะก่อประโยชน์และสร้างความเข้าใจกัน ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้น ผู้นำจะต้องตระหนักรู้ถึงความสำคัญเหล่านี้ การสื่อสารจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่ต่างวัฒนธรรมจากตน เพราะพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นที่อาศัยอยู่ของผู้คนต่างวัฒนธรรมโดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมที่ถือเป็นชนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนสูงและมีความหลากหลาย โดยวัฒนธรรมเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องจากคำสอนทางศาสนา

2. การมีส่วนร่วมทางสังคม

การสื่อสารเพื่อสร้างสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของผู้นำทางสังคมชาวพุทธและมุสลิมจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยกิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบและหลาย ๆ อย่าง ซึ่งหนึ่งในหลายประการนั้นคือการให้ทั้งสองฝ่ายได้มีส่วนร่วมทางสังคมในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มผู้นำได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมอาจอยู่ในลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning) ในการดำเนินงานของชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกิจกรรมที่ทางชุมชนได้ทำ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) หรือให้ความร่วมมือในการดำเนินงานต่าง ๆ ของชุมชน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) คือความสุข ความสันติสุขในชุมชน การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความเข้าใจ หรือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ได้แสดงความคิดเห็นหรือสะท้อนภาพของการดำเนินงานของสมาชิกในชุมชนที่ผ่านมา

3. การให้ความรู้

ในการสื่อสารเพื่อสร้างสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของผู้นำทางสังคมชาวพุทธและมุสลิมนั้น การให้ความรู้ก็มีความจำเป็นในลำดับต้น ๆ ของเครื่องมือสร้างความสมานฉันท์ระหว่างกันของผู้นำ ในประเด็นนี้อาจจะต้องอาศัยภาครัฐเข้ามาดูแลหรือสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมแห่งการเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อในทางด้านการสร้างสันติดำเนินไปได้ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้นำทั้งฝ่ายพุทธและมุสลิมยึดมั่นความดี ความถูกต้อง ไม่ให้ผู้นำของทั้งสองชุมชนใช้อารมณ์ตัดสินใจ ให้ผู้นำรู้จักการรับฟังที่ดี ยึดสติตั้งมั่น หรือเพื่อให้ผู้เป็นผู้นำเกิดความรู้สึกสามัคคีกัน เป็นต้น

4. การเรียนรู้สังคมพหุวัฒนธรรม

การที่ผู้นำทั้งไทยพุทธและมุสลิมได้เห็นถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมว่าจะในรูปแบบหนึ่งของการสร้างสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นจึงต้องมีการเรียนรู้ถึงวิธีการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างกัน

5. การสื่อสารเชิงสันติ

กระบวนการสร้างสันติสุขของผู้นำไทยพุทธและมุสลิมได้ใช้หลักของสันติวิธี (Peaceful means) ที่ว่าด้วยการสื่อสารเชิงสันติ เป็นการสื่อสารที่ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง โดยสื่อสารบนพื้นฐานข้อมูลที่เป็นจริงและเข้าใจความรู้สึกของอีกฝ่าย การสื่อสารในลักษณะอย่างนี้จะช่วยให้เกิดการหันหน้าเข้าหากันและร่วมมือกัน โดยมุ่งเน้นที่การสานสัมพันธ์ผ่านการฟังอย่างตั้งใจ วิธีนี้จะเป็นประโยชน์ในการที่จะสามารถเข้าใจและแก้ไขความเข้าใจผิดได้อย่างสร้างสรรค์

6. การสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำคือการสร้างมิตรภาพให้เกิดขึ้นระหว่างผู้นำทั้งทางสังคมและศาสนา การสร้างสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในระหว่างผู้นำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะผู้นำเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อกลุ่มชนผู้เป็นผู้นับตามของตน ภาวะแห่งความรุนแรงหรือสันติสุขอาจเกิดขึ้นได้ด้วยอาศัยกลุ่มคนผู้เป็นผู้นำ ดังนั้นการสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้นำจึงเป็นสิ่งที่ควรทำให้เกิดขึ้นเพื่อเสริมสร้างสันติให้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

อภิปรายผล

1. ด้านการศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

การสื่อสารระหว่างบรรดาผู้นำทางสังคมนี้ ดำเนินไปได้บนพื้นฐานแนวคิดสำคัญ 3 เรื่อง คือ

1) **แนวคิดการสร้างสันติสุข** นั่นคือ เพราะบรรดาผู้นำของทั้งสองกลุ่มชนมีความคิดเห็นที่ตรงกันโดยประสงค์ต้องการให้พื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดความสงบสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทุกคนไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดสามารถดำรงชีวิตตามสิทธิขั้นพื้นฐานได้ บรรดาผู้นำทางสังคมจึงมีความประสงค์ต้องการที่จะพูดคุยเจรจาเพื่อหาทางออกและแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2) **แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ** นั่นคือ จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินแก่ผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ในวงกว้าง จึงทำให้บรรดาผู้นำทางสังคมมีความต้องการที่จะแสดงให้เห็นถึงสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นในลักษณะต่าง ๆ เช่น วิพากษ์ วิจารณ์ วิเคราะห์ต่อประเด็นปัญหาที่กำลังดำเนินไปอยู่

3) **แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม** นั่นคือ จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีความกังวลและเป็นห่วงเป็นใยต่อสวัสดิภาพชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยเฉพาะบรรดากลุ่มผู้นำทางสังคมในพื้นที่ ดังนั้น บรรดาผู้นำทางสังคมทั้งหลายจึงมีความต้องการที่จะแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารแสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง

อนึ่ง จากการศึกษาพบว่าผู้นำกลุ่มส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจะสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งแก่ผู้สื่อสารและผู้รับสาร ควรประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การตั้งสัมมาทิฐิเป็นเบื้องต้น อันได้แก่ การปรับทัศนคติหรือความคิดเห็นของตนให้ถูกต้อง มองโลกอย่างเข้าใจ เข้าใจสภาพการณ์ทางสังคมของเพื่อนร่วมสังคมอย่างถูกต้องไม่ผิดไปจากความจริง มองเห็นความสำคัญของการพูดคุยสื่อสารกับเพื่อนร่วมสังคม การกำจัดอคติในจิตใจ อันได้แก่ การขจัดความรู้สึกลำเอียงที่จะขัดขวางตนเองไม่ให้เข้าสู่กระบวนการของการเจรจาพูดคุยหรือให้ตนเองเข้าสู่กระบวนการพูดคุยสื่อสารอย่างมีเงื่อนไข การสร้างความเข้าใจต่อกัน อันได้แก่ การอยู่ในกระบวนการพูดคุยสื่อสารเพื่อสร้างสันติให้เกิดขึ้น เป็น

กระบวนการที่ต่อเนื่องจากการกำจัดอคติในจิตใจให้หมดไป นั่นคือ เมื่อมีความพร้อมที่จะพูดคุยอย่างสร้างสรรค์แล้วจึงเข้าสู่กระบวนการสร้างความเข้าใจต่อกันซึ่งมีความสำคัญมาก และ การสื่อสารด้วยปัญญา อันได้แก่ การพูดคุยบนพื้นฐานของการใช้ปัญญาหรือความคิดอย่างถูกต้อง เป็นการสื่อสารด้วยบรรยากาศที่งดงามเพราะต่างฝ่ายต่างใช้ปัญญาเป็นเครื่องในการร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมการพูดคุยสื่อสาร

2. ด้านปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาโดยการสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำทางสังคมทั้งที่เป็นชาวพุทธและมุสลิมพบว่าแม้ว่ากลุ่มผู้นำจะมีความปรารถนาในการพูดคุยเจรจาหรือสื่อสารเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน แต่ก็มีอุปสรรคหรือปัญหาที่คอยขัดขวางกระบวนการสื่อสารดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัญหาหรืออุปสรรคดังกล่าวเป็นภาวะแฝงที่อยู่ร่วมกับสังคมของการอยู่ร่วมกันระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมเอง เป็นภาวะที่แทรกซ้อนอยู่ในสภาพการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของทั้ง

ชาวไทยพุทธและมุสลิม เช่น การมีสังคมและวัฒนธรรมรวมถึงอัตลักษณ์เฉพาะที่ต่างกัน ความหวาดกลัวที่จะได้รับผลกระทบจากการทำหน้าที่ในฐานะผู้นำที่ต้องดำรงตนอยู่ระหว่างกลางของคู่กรณีที่เป็นผู้สร้างปัญหากับผู้พยายามแก้ปัญหา หรือแม้กระทั่งการมีวัฒนธรรมแห่งการเกลียดชังต่อกัน ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้แม้ว่าจะปรากฏอยู่ในกลุ่มคนระดับผู้ตามเป็นส่วนใหญ่ แต่อาจส่งผลถึงกลุ่มผู้นำด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการสื่อสารแต่กระบวนการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนภาวะแห่งสันติสุขก็ถือเป็นภารกิจที่จำเป็นของบรรดาผู้นำที่ต้องทำให้เกิดขึ้น ดังนั้น หากพิจารณาถึงความจำเป็นในการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นำบนฐานแนวคิดเรื่องการสร้างสันติสุข แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า บทเป้าหมายคือสันติสุขของชาวชุมชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้นำทางสังคมจำเป็นต้องมีการสื่อสารระหว่างกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมการเจรจาพูดคุยกันเพื่อเป็นการระดมความคิดในการหาทางออกของปัญหาอย่างเหมาะสม ผู้นำทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะแสดงออกถึงความรู้สึก ความต้องการของตน และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนภาวะแห่งสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเต็มที่ เพราะทุกคนคือเจ้าของพื้นที่ที่มีภาระคือการทำให้อาชีพของตนเกิดสันติสุข สามารถอยู่ร่วมกันได้ในท่ามกลางภาวะทางสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

3. ด้านการนำเสนอรูปแบบการจัดการชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของชาวชุมชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาทำให้คณะผู้วิจัยได้ทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมของทั้งสองกลุ่มชนอันนำมาสู่การนำเสนอถึงข้อเสนอแนะในการใช้เป็นกระบวนการสื่อสารเพื่อสันติของผู้นำของทั้งสองกลุ่มเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1) การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่จำเป็น เพราะพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ชื่อว่าเป็นดินแดนพหุวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น การจะให้บรรลุถึงความสำเร็จในการสร้างสรรค์สันติภาพได้นั้น จำเป็นต้องมีความเข้าใจในหลักการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

2) การมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่จำเป็นในการจัดการชุมชน การมีส่วนร่วมถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการชุมชน เพราะกิจกรรมของชุมชนหรือรูปลักษณะของชุมชนจะเป็นไปในทิศทางใด อาจกล่าวได้ว่าต้องอาศัยการมีส่วนร่วมทางสังคมของชาวชุมชน

3) การให้ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ด้วยเหตุที่การให้ความรู้เป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนอย่างหนึ่ง

4) การเรียนรู้สังคมพหุวัฒนธรรม ซึ่งก็คือการเรียนรู้หรือการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างกัน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ต่อกันได้และก็ถือได้ว่าหากการที่คนในสังคมไม่มีความต้องการที่จะเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ก็สามารถที่จะทำให้เกิดความแตกแยกกันของคนในสังคมได้เหมือนกัน

5) การสื่อสารเชิงสันติ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอยู่ร่วมกัน เพราะการอยู่ร่วมสังคมเดียวกันจำเป็นที่จะต้องอาศัยการสื่อสารพูดคุยหรือเจรจากัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดคุยสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

6) การสร้างสัมพันธของผู้นำ ซึ่งหมายถึงความเป็นมิตรของผู้นำที่จะเป็นเหตุนำไปสู่การเจรจาสื่อสารเพื่อการสามารถอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

ประเด็นการนำเสนอรูปแบบการจัดการชุมชนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของชาวชุมชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 6 ประการข้างต้นนี้อยู่บนฐานแนวคิดหลัก 4 แนวคิดคือ แนวคิดเรื่องการสื่อสาร แนวคิดเรื่องการสร้างสันติสุข แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม นั่นคือ การที่ผู้นำทางสังคมจะมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสร้างเสริมสันติสุขในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้นั้น จะต้องเห็นความสำคัญและความจำเป็นของภาวะที่เรียกว่าสันติสุข ผู้นำทางสังคมจะต้องรู้จักที่จะเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน ต้องรู้จักวิธีการสื่อสารถึงกันระหว่างผู้นำอย่างถูกต้องเหมาะสม รู้หลักแห่งการเจรจาหรือที่เรียกว่า “หลักวจีสัจจิต” ผู้นำทางสังคมทั้งไทยพุทธและมุสลิมจะต้องรู้จักสิทธิ หน้าที่และเสรีภาพทั้งของตนและผู้อื่นที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน รู้ว่าตนเองมีขอบเขตแห่งสิทธิและเสรีภาพแค่ไหน เพียงไรบ้างในการแสดงบทบาทของตน ผู้นำทางสังคมจะต้องแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคมสันติสุข จะต้องรู้ว่าตนเองมีบทบาทอย่างไรในการมี

ส่วนร่วมสร้างเสริมสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ ทั้งนี้ ผู้นำทางสังคมสามารถนำแนวคิดทั้ง 4 ประการข้างต้นมาบูรณาการในเชิงปฏิบัติเข้าด้วยกันเพื่อขับเคลื่อนการสร้างเสริมสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติสุขของผู้นำทางสังคมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ดูแลด้านความมั่นคงของชาติควรร่วมมือกับชุมชนหรือท้องถิ่นให้การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์สันติภาพในพื้นที่ในภาพรวมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับนโยบายและภาคประชาชนควรร่วมมือกับภาครัฐจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และมีการกำกับติดตามดำเนินงานตามแผน ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลกิจการด้านความมั่นคง ติดตามและระคับประคองการดำเนินงานด้านสันติอย่างใกล้ชิด หน่วยงานภาครัฐที่กำกับดูแลกิจการด้านความมั่นคงควรให้การสนับสนุนงบประมาณอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์สังคมที่เป็นไปเพื่อสันติดำเนินไปได้ และภาคประชาชนซึ่งเป็นชาวชุมชนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ต่าง ๆ ตามสมควร

3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาประเด็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นไปเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของชาวชุมชนในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้เพิ่มเติม และควรมีการศึกษาในลักษณะของการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางสังคมของชาวชุมชนไทยพุทธและมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคใต้เพื่อความเข้มแข็งทางสังคมของชุมชน

รายการอ้างอิง

พระมหาพรหมชา อดมมหาโส, พุทธสันติวิธี การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง,

(กรุงเทพมหานคร : บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด, 2554), หน้า 220.

มูฮัมหมัด ไสซูรี. ข้าคือคนไทยเชื้อสายมลายู. ในหนังสือวิชาการฉบับสมานฉันท์. งานเมฆาลิตกลางแห่งประเทศไทย

ไทย ฮ.ค. 1426 19-21 พฤศจิกายน 2548. สมาน อู๋งามสิน บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร :

บริษัท ออฟเซ็ท เพรส จำกัด, 2548). หน้า 3๙1.

ที่ อว 6802.07/0388

คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี อำเภอเมือง
จังหวัดปัตตานี 94000

8 มิถุนายน 2563

เรื่อง ตอบรับการนำเสนอบทความวิจัยในการประชุมวิชาการโครงการประชุมวิชาการระดับชาติ
ศึกษาศาสตร์วิจัย ครั้งที่ 7 “นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่ความเสมอภาค”

เรียน (95) คุณจารึก ศิริบุหงศ์

ตามที่ ท่านได้ส่งผลงานวิจัยเพื่อนำเสนอในโครงการประชุมวิชาการระดับชาติศึกษาศาสตร์
วิจัย ครั้งที่ 7 “นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่ความเสมอภาค” ในระหว่างวันที่ 2-3 กรกฎาคม
2563 ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี (ผ่านระบบออนไลน์) เรื่อง
“กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคมใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้” ในรูปแบบนำเสนอ
แบบโปสเตอร์ นั้น

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ดำเนินการจัดส่งบทความวิจัยดังกล่าว
เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาให้ข้อเสนอแนะแล้ว จึงขอตอบรับการนำเสนอผลงานของท่านในการจัดโครงการ
ประชุมวิชาการระดับชาติศึกษาศาสตร์วิจัย ครั้งที่ 7 “นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่ความเสมอ
ภาค” ดังกล่าว โดยท่านสามารถดูกำหนดการนำเสนอผลงานและรายละเอียดการเตรียมนำเสนอได้จากเว็บไซต์
<http://edumis.pn.psu.ac.th/erc2020>

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.วรภาคย์ โมตรีพันธ์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิต นวัตกรรมและวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานเลขานุการคณะ งานบริการการศึกษา

หน่วยบัณฑิตศึกษา

โทร. 086-4892968 โทรสาร 073-348322

E-mail: grad.edupsu@gmail.com

เกียรติบัตรฉบับนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

จารึก ศิริบุพงค์, สุชาติ ไหมอ่อน, อำพร มณีเนียม

ได้เข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัยประเภทโปสเตอร์ เรื่อง
กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างเสริมสันติของผู้นำทางสังคม
ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในการประชุมวิชาการระดับชาติศึกษาศาสตร์วิจัย ครั้งที่ 7
“นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่ความเสมอภาค”
“Moving Towards Innovative, Transformative, and Equitable Education”
ระหว่างวันที่ 2-3 กรกฎาคม 2563

ขออำนาจพรให้มีความสุข ความเจริญ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติสืบไป
ให้ไว้ ณ วันที่ 3 กรกฎาคม 2563

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัตติ แก้วประดับ)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์